

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

Katarzyna Monika Borkowska (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku J. B.

z udziałem B. B., K. S., A. P., T. B., M. L. i J. R.

o zniesienie współwłasności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 22 czerwca 2022 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 9 maja 2003 r., sygn. II Ns (...),

odrzuca skargę nadzwyczajną.

UZASADNIENIE

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 maja 2003 r., sygn. I Ns (...) w sprawie z wniosku J. B. o zniesienie współwłasności.

Powołując się na art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. 2020 r., poz. 627) w zw. z art. 115 § 1 i § 1a i art. 89 § 1 *in principio* ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2021 r., poz. 154; dalej jako: „u.SN”) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego

zasady sprawiedliwości społecznej zaskarżył przywołane wyżej postanowienie Sądu Rejonowego w G. w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN zaskarżonemu postanowieniu zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj.: art. 325 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 624 k.p.c. i z art. 688 k.p.c. poprzez nierozpoznanie przez Sąd istoty sprawy, tj. nierozpoznanie wniosku o dział spadku i zniesienie współwłasności, a w konsekwencji niedokonanie działu spadku i zniesienia współwłasności oraz nie orzeczenie w zaskarżonym postanowieniu o żądaniach zgłoszonych przez wnioskodawcę, a także naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 210 zd. 1 k.c. w zw. z art. 211 k.c. i w zw. z art. 1035 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na wydaniu prawomocnego postanowienia, które wobec poważnych wad prawnych jest orzeczeniem nieskutecznym i niewykonalnym. Skarżący wskazywał, że w konsekwencji uprawnienie uczestników postępowania do przeprowadzenia na drodze sądowej zgodnego z prawem zniesienia stanu wspólności przysługujących im praw rzeczowych zostało zniweczone. Nadto, Rzecznik Praw Obywatelskich powołując się na treść art. 89 § 1 pkt 1 u.SN zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie zasad oraz praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, to jest konstytucyjnej zasady zaufania obywatela do państwa oraz zasady bezpieczeństwa prawnego, konstytucyjnego prawa do sądu oraz konstytucyjnej zasady ochrony praw majątkowych. W pkt II zaskarżonego postanowienia Sąd Rejonowy w G. dokonał zniesienia współwłasności w ten sposób, że udział J.B. wynoszący 1/2 (jedną drugą) części we współwłasności nieruchomości opisanej w pkt I zaskarżonego postanowienia przyznał K. B. (córcie T. i B.) w zamian za dożywocie na rzecz J. B. (córką J. i Ł.). W ocenie Skarżącego rozstrzygnięcie w przedmiocie zniesienia współwłasności całej nieruchomości rolnej pomiędzy współwłaścicielami tej nieruchomości w ogóle nie powoduje zniesienia stanu współwłasności, który pomimo istnienia prawomocnego orzeczenia, *de facto* trwa nadal. Ponadto, Skarżący wskazał, że Sąd Rejonowy w G. w ogóle nie orzekł w przedmiocie żądania wnioskodawczyni o dokonanie działu spadku. W konsekwencji powstał stan niepewności prawnej, co do skutecznego zniesienia stanu wspólności praw na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Rzecznik Praw Obywatelskich mając na uwadze powyższe, w oparciu o dyspozycję art. 398⁴ § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 95 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. u.SN zawniósł o uchylenie przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 115 § 2 w zw. z art. 91 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. u.SN postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 maja 2003 r., sygn. II Ns (...) w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Skarżący wywodził, że w przedmiotowej sprawie organ orzekający naruszył zasady i prawa określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, co jednoznacznie stanowi o zasadności wniosków skargi, mimo upływu okresu pięciu lat od chwili uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 maja 2003 r., sygn. I Ns (...), które wydane zostało w postępowaniu zainicjowanym wnioskiem J. B..

Jak wynika z odpisu skróconego aktu zgonu dołączonego do akt sprawy, J. B. zmarła w dniu 24 maja 2020 r., a więc przed dniem 9 marca 2021 r., kiedy to wniesiona została skarga nadzwyczajna inicjująca przedmiotowe postępowanie. Podkreślić należy, że wbrew stanowisku Skarżącego, pismo uczestnika postępowania, będące dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., nie jest wystarczającym źródłem dowodowym służącym ustaleniu następców prawnych zmarłej wnioskodawczynie J. B.. W świetle dyspozycji art. 677 § 1 k.p.c. nie można mieć bowiem najmniejszych wątpliwości, że krąg spadkobierców i wysokość przysługujących im udziałów ustala sąd w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku bądź notariusz w akcie poświadczenia dziedziczenia, o czym stanowi art. 95j Prawa o notariacie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1192).

Nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że zgodnie z art. 379 pkt 2 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie

umocowany (tak też: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2011 r., I CSK 464/10).

Mając na uwadze powyższe zdumienie budzi złożenie skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie. Rzecznik Praw Obywatelskich powinien bowiem posiadać przynajmniej elementarną wiedzę z zakresu obowiązującego prawa cywilnego.

Wobec pierwotnego braku zdolności sądowej wnioskodawczynie J.B., Sąd Najwyższy na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN orzekł, jak w sentencji.